28.5.2024

Valtion lainat ja niiden korot kirjallinen lausunto HE 56/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtioneuvoston lainanottovaltuuden muuttamisesta

Eduskunta, Valtiovarainvaliokunnan verojaosto

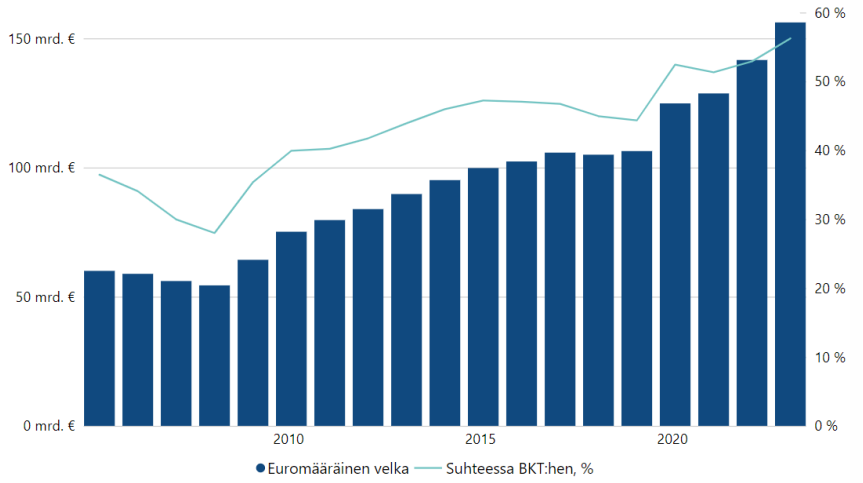
1 Yleistä

Valtiokonttori vastaa valtion velanhallintaan liittyvistä käytännön toimista. Valtiovarainministeriö vastaa velanhallinnan strategisista linjauksista. Valtion velanhallintaan määritellään kuuluvaksi valtion lainanotto, velan hallinnointi, kassavarojen sijoittaminen ja riskienhallinta. Lisäksi Valtiokonttori pitää yllä valtionvelkaan liittyviä tilastoja ja vastaa valtion luottoluokituslaitossuhteista. Valtionvelka on osa Suomen julkisen talouden velkaa.

2 Valtion velanhallinta vuonna 2024

2.1 Valtio ottaa uutta velka yli kymmenen miljardia euroa

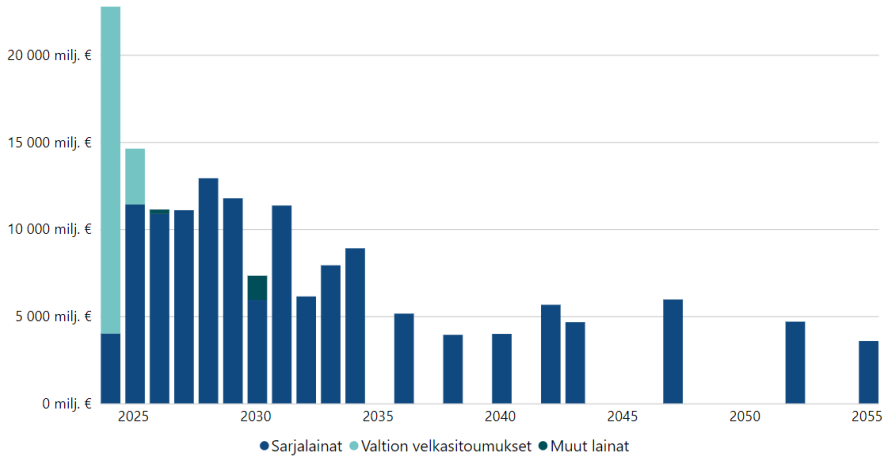
Valtion lainanoton avulla maksetaan takaisin erääntyvä valtionvelka ja katetaan valtion budjetin mahdollinen alijäämä. Lainanoton tavoitteena on tyydyttää valtion rahoitustarve kustannustehokkaasti ja tavalla, joka mahdollistaa rahoituksen saatavuuden kaikissa olosuhteissa. Samalla huolehditaan siitä, että valtionvelan koroista ja erääntymisistä aiheuttava rasitus valtiontalouteen jakautuu tasaisesti ja ennustettavasti.

Kuvio 1. Valtionvelka ja BKT 2005–2023.

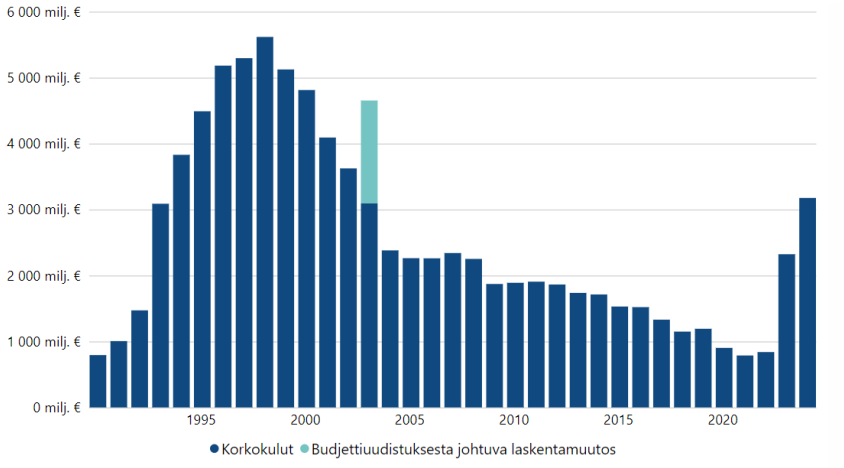
Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI
Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi

Vuoden 2024 toisen lisätalousarvioesityksen mukaan Suomen valtio ottaa kuluvana vuonna 12,7 miljardia euroa uutta lainaa (nimellisarvoinen nettolainanotto). Täydennettynä erääntyvien ja uudelleen rahoitettavien lainojen osuudella velanoton kokonaismäärä on 42,9 miljardia euroa, mikä sisältää sekä pitkän että lyhyen yli vuodenvaihteen ulottuvan varainhankinnan osuudet. Valtion budjettitalouden velkakanta on tämän hetken arvion mukaan 166,9 miljardia euroa vuoden 2024 lopussa. Valtionvelka koostuu suurimmaksi osaksi sarjaobligaatioista, joista laina-ajaltaan pisin erääntyy vuonna 2055.

Kuvio 2. Valtionvelan kuoletukset.

Budjettitalouden korkokuluiksi arvioidaan 3,2 miljardia euroa vuonna 2024. Budjettivelan kasvu ja korkotason nousu ovat kääntäneet valtionvelan korkokulut nousuun pitkään jatkuneen laskun jälkeen.

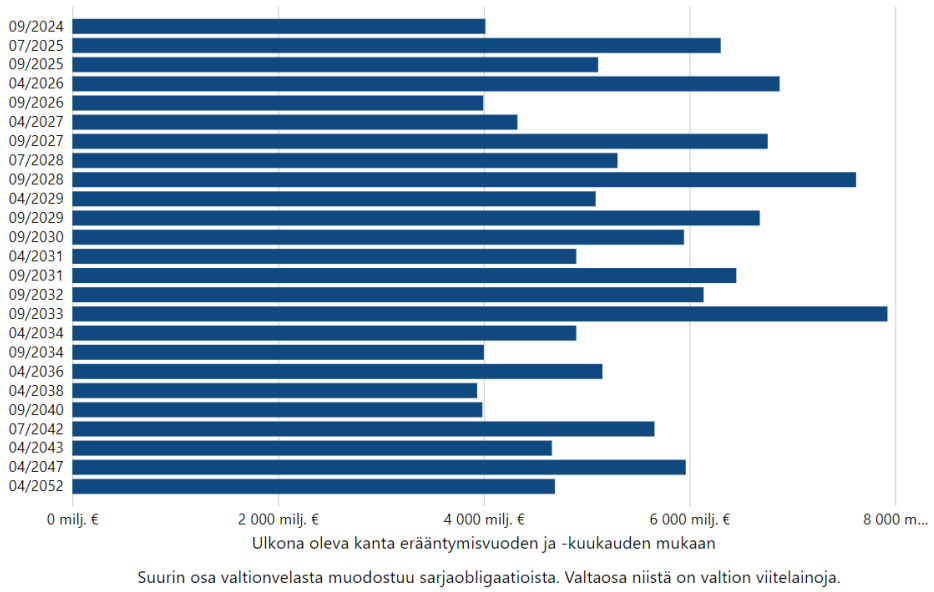
Kuvio 3. Budjettitalouden korkokulut 1990–2024.

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI
Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi

2.2 Varainhankintastrategia nojaa valtion viitelainoihin

Suomen valtio noudattaa lainanotossaan viitelainastrategiaa, jonka mukaan pääosa velasta otetaan euromääräisten viitelainojen muodossa. Valtion tarkoituksena on laskea liikkeeseen joka vuosi kolme uutta sarjaobligaatioita, jotka heti liikkeeseenlaskuvaiheessa saavuttavat viitelainalta vaadittavan koon (noin 3–4 miljardia euroa), jälkimarkkinoiden likviditeetin ja laajan sijoittajapohjan. Ulkomaanvaluutanmääräinen lainanotto on valtiolle täydentävää varainhankintaa. Laskiessaan liikkeeseen lainoja muissa valuutoissa kuin euroissa valtio suojautuu aina valuuttakurssiriskiltä. Koko valtionvelka on suojaustoimenpiteiden jälkeen euromääräistä.

Valtion varainhankintaoperaatioita on toteutettu tasaisesti vuoden 2024 aikana. Tammikuussa valtio laski liikkeeseen uuden vuonna 2055 erääntyvän 30-vuotisen euroviitelainan, jonka koko oli kolme miljardia euroa. Vuoden toisen pitkän viitelainan liikkeeseenlasku ajoittui huhtikuulle, jolloin Suomen valtio laski markkinoille uuden kymmenvuotisen viitelainan. Lainan koko oli neljä miljardia euroa. Vuoden kolmas ja viimeinen uusi viitelaina lasketaan liikkeeseen aikaisintaan elokuussa. Lisäksi valtio järjestää vuoden 2024 aikana euromääräisiä viitelainahuutokauppoja, joilla nostetaan jo aikaisemmin liikkeeseen laskettujen sarjalainojen lainakantoja.

Kuvio 4. Valtion viitelainat.

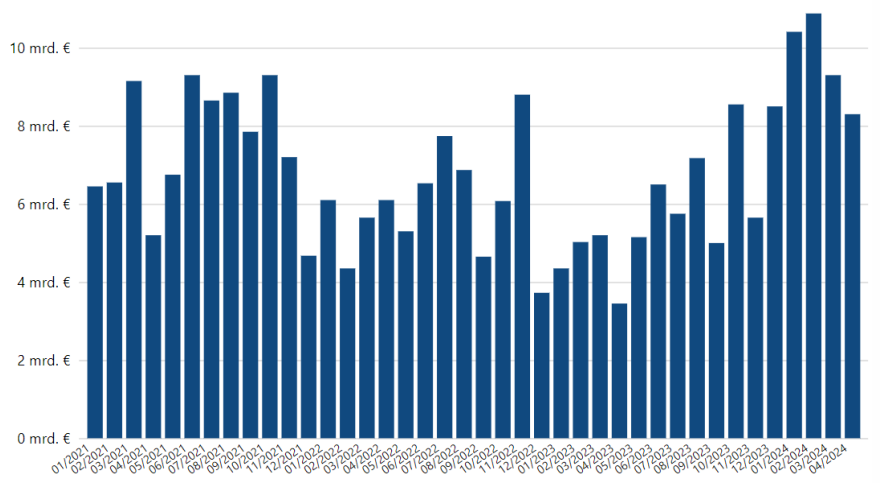
Lyhytaikaista eli alle vuoden mittaista lainanottoa Valtiokonttori toteuttaa valtion velkasitoumuksilla. Näillä katetaan vuoden varainhankintatarpeesta noin 47,7

prosenttia. Valtion velkasitoumuksia lasketaan liikkeeseen euromääräisinä ja dollarimääräisinä. Velkasitoumusten liikkeeseenlaskujen ajoitukseen vaikuttavat sekä valtion likviditeettiasema että sijoittajakysyntä.

2.3 Valtion maksuvalmiusasema hyvällä tasolla

Valtiokonttori on vastuussa valtion kassanhallinnasta. Kassanhallinnan tärkein tehtävä on valtion maksuvalmiuden hoito ja turvaaminen. Kassanhallinnassa joko sijoitetaan kassavaroja tai otetaan rahamarkkinoilta lyhytaikaista lainaa kulloisenkin tilanteen mukaan.

Valtion virastot syöttävät Valtiokonttorin hallinnoimaan kassaennustejärjestelmään tulo- ja menoennusteensa. Valtiokonttori seuraa ennusteiden avulla koko valtion tulo- ja menovirtoja sekä maksuvalmiutta ja varmistaa, että valtion rahat riittävät joka tilanteessa. Huhtikuun 2024 lopussa valtion kassassa oli varoja noin 8,3 miljardia euroa.

Kuvio 5. Likvidikassa 2021–4/2024.

3 Tietoa luottoluokituksista

Luottoluokitus on luottoluokituslaitoksen näkemys lainanottajan kyvystä ja tahdosta selviytyä taloudellisista velvoitteistaan. Päättäessään valtion luottoluokituksesta luottoluokittajat arvioivat mm. kansantalouden tilaa, julkisen talouden kuntoa ja poliittista järjestelmää.

Luottoluokittajat ilmoittavat arvionsa lainanottajaan liittyvistä luottoriskeistä kirjainyhdistelmällä, joista AAA kuvaa korkeinta mahdollista pitkäaikaisen velan luottoluokitusta. Sijoittajat hyödyntävät luottoluokituksia arvioidessaan sijoituksiin liittyviä riskejä.

Suomen valtio ostaa luottoluokituspalveluja kahdelta luottoluokituslaitokselta, jotka ovat Fitch Ratings ja S & P Global Ratings. Pitkän velan osalta Suomen valtion luottoluokitukset molemmilta luokittajilta ovat AA+ vakain näkymin. Edellisten lisäksi on myös muita luokituslaitoksia, jotka osoittavat Suomen valtiolle luottoluokituksia. Luottoluokitukset tarjoavat Suomen valtion obligaatioista kiinnostuneille sijoittajille kolmannen osapuolen arvion Suomen valtiontalouden tilasta.

Luokituslaitokset julkaisevat vuosittain Suomea koskevia analyysejä rahoitusmarkkinaosapuolten käyttöön. Suomen valtion luottoluokitussuhteista vastaavana tahona Valtiokonttori julkaisee luokituslaitosten analyysit ja mahdolliset luokituspäätökset omilla verkkosivuillaan.

Lisätietoa valtion velasta ja velanhallinnasta osoitteessa:

www.valtionvelka.fi

Sörnäisten rantatie 13, Helsinki | PL 14, 00054 VALTIOKONTTORI
Puh. 0295 50 2000, Faksi 0295 50 3333, www.valtiokonttori.fi